ЖЕНСКИ ПОКРЕТ

ОРГАН АЛИАНСЕ ЖЕНСКИХ ПОКРЕТА У КРАЉЕВИНИ С. Х. С.

Број поштанског чековног рачуна: 53.191.

Администрација: Кнез Михаилова, 46/I.

Уредници: АЛОЈЗИЈА ШТЕБИ ДАРИНКА СТОЈАНОВИЋ

Београд, 15 новембра 1927. БРОЈ 20 — ГОДИНА VIII.

Власник за А. Ж. П. МИЛИЦА ДЕДИЈЕР

Излази 1 и 15 у месецу. — Годишња претплата 48 дин. За иностранство 60. — Примерак 2 динара.

ДА СЕ РАЗУМЕМО!

После убиства генерала Ковачевића у Штипу, и објављивања опсадног стања у Петричком и Тустендилском округу Бугарске, „Женски Глас“, лист „Народног Женског Савеза“ бугарских жена, поводом горњих догађаја, донео је чланак „Опсадно стање“. Између осталога у њему се вели: „Одмах, иза „Конференција за мир“, држаних у Софији, објављено је опсадно стање у наша два округа. Учинили смо то, јер смо принорани. Србија држи Бугарску крвном за убиство генерала Ковачевића. Она хоће на овај начин да обезбеди своју границу и спречи прелазак комита у „Српску Македонију“. Верује ли Србија да ће тиме добити мира у својој земљи? Она само хоће да нам покаже своју силу као победитељка, и да тако још више продуби јаз неповерења и непомирљивости између двеју суседних држава...

Ако је заиста ово убиство извршено од Македонаца, Србија — данашња Југославија — мора знати, да у њој не може бити мира, кад она уништава један цео народ, као што је случај са Македонцима, кад га одгурује од родног краја, гони, затвара, убија, зато што он чува, као светињу, свој језик и народност... Народи траже слободу. Дајте им могућности да се определе. Мира неће бити све дотле док управљање народима не буде базирано на принципу слободе и самоопредељења... Ако се ово не слаже са завојевачким плановима наших политичара, онда ми, жене, порадимо смелије на томе, па изградимо велико дело свету: да самоопредељење и слобода руководе судбином народа... Дано сестрама, Србкињама, да се разумемо“.

Да, крајње је време да се бар разумемо, ако нисмо дорасли да се споразумемо. Нема, ваљда, никога коме није разумљиво чије је дело убиство генерала Ковачевића. Оно је учин истога, онога генерала Протогерова, чије су нам оружане комите до зуба, као „умерени“ победитељи, упадали у куће, за време бугарске окупације, зором, у сред ноћи, и са ногутнутим кашама, кроз шкргут зуба, закрвављених очију, давали могућност самоопредељења, вичући бесно: „Имаме наређење свичкото под ножат“.

И ево, сада, потребно је било да још једном небратска рука замахне, да још једна српска жртва падне, да се безбројним оним именима српских мученика, расејаним по костурницама од Битоља до Сурдулице, дода име генерала Ковачевића, па да сестре Бугарке, први пут после светског рата, упуте апел српским женама.

Српске жене, као кћери оног народа, који је вековима угњетаван од завојевача, све своје напоре управљао за принцип самоопредељења, и велике жртве давао за слободу своју и тућу, ево, и преко несасушене крви несрећне жртве злосрећнога Протогерова, пружају руку бугарских сестара. Јер, не само да верују, него су убеђене, да бугарски народ не мисли исто тако као бугарске шовинисте и професионалне патриоте. И кад ово пишемо, поред страшних успомена, које, лично, имамо из времена бугарске окупације, сећамо се сад речи бугарских војника, бугарског народа. Нека нам је допуштено да их овде поновимо. Кад смо, избезумљени од страха, приликом једног грозног, комитског претреса за одузимање рубља, упитали бугарског војника: „Зашто тако, брате?“ Он нам је одговорио: „Зашто питаш мене? Питај Радославова и Фердинанда. *Ово није моја воља*“. И откопчавши копоран, показа поодерану кошуљу и рече: „Видиш победитеља са подераном кошуљом! Не само да су нас отерали у рат, него су нас оставили без рубља и намарали да га отимамо од вас побеђених. Али, то је знак да ће свему брзо бити крај, крај нашим и вашим патњама“.

И кад дође време да бугарски народ, а исто тако и српски, слободно да мишљење о својим међусобним односима, онда ће шовинистима бугарским и српским, професионалним патриотама македонским доћи крај, а оба, братска, народа биће у истој држави, као што исто и јесу. А дотле? Дотле, уговори о миру морају да се поштују имајући на уму, хтели, не хтели, да оно што се на сабљи добије, на сабљи се губи. Сви они народи који су се затекли, после уговора о миру, у Југославији и има да буду њени лојални грађани, па да с правом траже од сваке југословенске владе да им загарантује и безбедност и живот. Има безброј путева и начина да се регагира на насиље једне владе, режима, система државног. Али, мучка убиства ничему не воде. Она су само израз неразумевања времена, варварства, или срдите немоћи.

Она ништа не могу да измене од постојеће стања. Благодарећи недораслости, неразумевању и неспособности балканских држава, балканску политику, на несрећу и бугарског и српског народа, не воде Балканци, него неке од великих европских држава, чијих су ненаситих апетита експоненти балканске земље. Па зато, кад једна велика, капиталистичка, сила има своју одређену линију којом иде, „македонске патриоте“ могу да баце у ваздух целе вароши, да мучки убију безброј генерала, ту моћну државу неће натерати да од своје линије одступи. Дакле, да се разумемо и да се не варамо. Ништа не би значило што је Принцип убио Фердинанда, аустриског престолонаследника, да Аустрија није имала, већ унапред, готов план за рат са Србијом.

Ми нећемо да говоримо о Македонцима као некој нарочитој народности, јер имамо пречишћено и утврђено мишљење да су бугарски и српски народ једно исто. Постоји само питање: опредељење Бугара, Срба, Македонаца, као Југословена, за Југославију, или свију Балканаца за Сједињене Балканске Државе. Све остало је само ружан сан из прошлости, губљење садашности и неразумевање будућности.

Најзад, нека нам се дозволи да завршимо речима једног странца, који нам је, изгледа, већи пријатељ од нас самих:

„Балкански народи све више увиђају своју слабост у неслози, а могућност своје снаге и моћи у слози и заједници. Кад би се сви балкански нар ди ујединили, били би бројно и стратешки јачи од Француске. Стиснути између фашизма и бољшевизма, међу Мителевропом и Азијом, која се буди, они ће напослетку бити присиљени да створе своје Сједињене Државе, ако ни за шта друго, а оно да спасу себе од тога да њихове земље не постану пут преко кога ће пролазити други народи“. (Мак Корник).

Београд Милева Петровић

Зашто траже жене право гласа.

Г. П. М. Лазаревић је објавио под насловом „Женска Странка“ чланак, који садржи извесна веома тачна опажања, али који је у закључцима потпуно погрешан. Он позива јавност да се позабави питањем уласка жена у политички живот у нашем народу, долажећи до закључка да би њено учествовање у политичком животу било штетно. С тога нам није могуће да нутке прећемо преко чланка г. Лазаревића и да не дамо израза своме чуђењу да г. Лазаревић, као истакнут социјални радник, има у погледу политичких права жене тако консервативне назоре.

У своме одговору на чланак г. Лазаревића нећемо ићи тако далеко да видимо у излагањима г. Лазаревића у вреде за све наше феминисткиње. Чланак г. Лазаревића сматрамо као израз једног од оних многих искрених радника, који са болом у души посматрају данашњи неплодан политички живот, сасвим материалистички политички рад. И он се боји да бе жене са својим лепим особинама настрадале, ако би се спустиле у тај вртлог. Г. Лазаревић каже: „Начелно говорећи не би се имало ништа противу проширења женских права и тешње сарадње жена у друштвеном и државном животу“. Г. Лазаревић је дакле начелан присталица изједначења жена са мушкарцем, али мисли да наше жене нису још зреле, да би добро вршиле дужности, која би им та права створила. Али, он је искрен и признаје да у нашој земљи и „највећи број људи је незрео за политички живот“.

Какви закључци се намећу из факта, да ни жене ни мушкарци нису зрели за политички живот? Наравно само ти, да треба свом силом радити да се и једни и други оспособе за правилно вршење њихове грађанске дужности, да и једнима и другима треба створити идеале, за које би се борили. Путем интенсивног, сестраног просвећивања жена и мушкараца ићи ће сигурно ка циљу, т.ј. таквом стању, у коме би политички *живот достао највиши израз потпуна и жеља целокупнога народа.* Само на тај начин би се извукли из садашњега стања, у коме је „партијанство лов за леп и безбрижан живот “, како каже г. Лазаревић.

Данас политичари на овоме слабо раде. А ми смело тврдимо да је једна велика група наших жена из целе наше земље, жена организованих у Женском Покрету, већ одавно схватила сасвим правилно да нашу жену треба уводити у активну сарадњу са мушкарцем у целокупном друштвеном и државном животу путем сестранога просвећивања. Убеђење да само најактивнијим просветним и социалним радом ми можемо створити и мушкарца и жену свесним грађанином, од кога ће држава имати највише користи, оне истрајно изводе свој програм и ако им се стављају на пут највеће препреке. У томе напорном раду, увериле су се да могу своје тежње остварити потпуно и брзим темпом, само ако имају своје заступнике у Народној Скупштини, у Областима и у Општинама. О рад Женскога Покрета у целој нашој земљи, а нарочито у јужним крајевима. Г. Лазаревић се може лако уверити, а то ће му дати најбољег доказа, у коме би правцу жене утицале на наш политички живот.

Њему сада да говорим о огромним неправдама, које се *жени лично* наносе само зато, што она није у могућности да своје интересе брани тамо, где са закони доносе, и да буде равноправни члан међу онима, који законе примењују. Нису само лични интереси нагнали жену да она тражи право гласа. Дубоко смо уверене да наш цео народ спорим корацима иде напред у културном и социалном подизању због одсутности жена у нашем политичком животу, и то нас гони да тражимо политичко изједначење као најхитнију потребу. Улазак жена у политички живот неће нашкодити породици, већ ће њене темеље ојачити — творци породице и државне заједнице биће два равноправна друга, а равноправност подиже и јача, док подчињеност убија.

Право просвећивање народа зависи од добре, систематске просветне политике, као што су је спровеле скандинавске жене, а од социалног и економског уређења друштва зависи благостање целога народа и просперитет целе земље. По речима председнике Чехословачке

Републике г. Масарика, за доношење извесних важних социалних закона у њиховој дивно уређеној земљи, има да се благодари женским парламентаркама. А код нас? И после неколико деценија, од како је обавезна настава за децу у Србији имамо још 80% неписмених; и после 9 година од уједињења не постоји још обавезна школска настава за муслиманску женску децу. На зар да све то не дâ побуда свесним женама да с правом траже могућност да могу културно подизати свој народ? Одавна смо ми одмакли од оног патријархалног доба, када је хумана акција извесног броја жена била довољна да ублажи беду једног малог броја грађана, који није био у стању да задовољи најнужније потребе живота. Г. Лазаревић, као социални радник, врло добро зна да је приватна и добровољна акција једног извесног броја људи апсолутно немоћна да задовољи социалне потребе целога народа. Њихова добра воља за рад у најчешћим случајевима се разбија о неразумевања нашиx политичара, као морски талас о камениту обалу морску. Узалуд добре воље, узалуд племенита срца, када закони и рђава распоредала народне имовине не дају никакве подлоге за социалан рад и просветну политику у народу. Данас нам остају потпуно неосигуране за живот породице поштених народних радника, данас нам деца ратника и сиромашних грађана пропадају, данас нам нехигиенске школске зграде трују младе животе будућих генерација, и зар на све то да жена ћути?

Првим борцима за политичко ослобођење жене — женама организованим у Женским Покретима — никада није био „један једини циљ, у крајњој линији, политичка и правна једнакост човека и жене“ као што је тај циљ новоосноване Женске Странке. Наше феминистичке у Женском Покрету право гласа сматрају само као средство, да и наше жене могу своју благотворну акцију спроводити и кроз све државне законе, да могу утицати и сарађивати на расподели државног буџета. Једном речју, оне желе да допринесу своим својом снагом заједно са свима осим елементима у нашој земљи — међу које убрајамо и г. Лазаревића — *који теже да политички живот посвуда израз потреба и жеља целокупног народа.*

Ако се обазремо на оне земље, у којима жене већ имају право гласа, видећемо да је бојазан г. Лазаревића неоснована. Жене нису слепо улетеле у партизанску борбу, али су оне успеле да социално уређење и културни развитак у тим земљама стоји на завидној висини. Оне на тај начин најбоље јачају темеље породичнога живота, које сви сматрамо као темеље сваке државе. И поштo г. Лазаревић признаје нашим женама способност за социални и културни делокруг рада, зашто се онда боји да им се дâ могућност, да оне ту своју способност развију и у целокупној својој политичкој делатности, кад знамо да политика има и веће идеале, не само борбу за власт?

Нека се противници женскога права гласа не плаше, да ће то бити узрок да она напусти своју породицу. Искуство з другим земљама нам даје супротне доказе. Жена се увек цела предаје породици у оно доба свога живота, када то породица од ње захтева, али не постоји ни један једини моменат у животу једне жене, када она не би била у могућности да дâ свој глас у моменту, када се народ опредељује којим ће људима поверити управу њарода и судбину њихове деце.

Да би се убламиле партиске страсти, да би се прешло на најшири рад за благостање нашег народа, потребно је да се жене, не преко једне женске странке, већ у политичко неутралној феминистичкој организацији боре за могућност, да као потпуно равноправни чланови, заједно са мушкарцима, преко политичких партија могу допринети побољшању општих животних прилика у нашој земљи.

Београд. **Милена Атанацковић.**

Мина Виткоjц.

Доњо-Лужичка Српкиња.

Код малог лужичко српског народа, разуме се да не може бити говора о женском покрету. Врло непознато утиче и врло убрзава германизацију баш то, што немају интелигентних жена. Лужички Србин, који се школовао, приморан је да узме службу у немачкој средини. Он је приморан да се жени Немицом, јер нема интелигентних Српкиња, и на тај начин се српска интелегенција германизује, отпада од народа. Али, имају и они неколико жена које су успешно радиле на културном пољу свог народа. У прошлости, у доба народног препорода, најпознатије је име песникиње Мине Вићназец, а појавило се још и неколико других. После рата у Горњој Лужици појавила се на књижевном пољу млада Ханка Кубашеw, који су сада све Лужичке Српкиње, које су се појавиле на књижевном и народном пољу, биле су Горњо-Лужичанке. Готово цела књижевност Лужичких Срба развија се на горњо-лужичком наречју. Народ је у Горњој Лужици у националном погледу најсвеснији и у социалном погледу имућнији. Доњо-Лужичко наречје знатно се разликује од горњо-лужичког, тако да га народ тешко разуме, и због тога што има често немачке школе и, са неколико ретких изузетака, тако исто у цркви не чује српски језик. Доња Лужица у социалном погледу је сиромашна, свет је мање плодан и сем тога земља се налази већином у рукама немачких витезова. Народ се брзо германизује и на Спреви, на овом српском „Блоту“ или како га Немци називају Спревалд брзо ишчезава српски елеменат. Доњо-Лужички Срби, у колико читају српске ствари, служе се већином горњо-лужичком књижевношћу. Али, постоји, мада слаба, књижевност тако исто на доњо-српском језику, како то они кажу. Главни представник књижевног рада на доњо српском наречју је Мина Виткоjц и она је један од главних лужичко-српских књижевника уопште.

Мина Виткоjц врло је интересантна појава као човек, као књижевник и као Словенкиња, па је вредно да о њој проговоримо неколико речи.

Виткоjц је девојачки облик имена. Лужички Срби имају обичај да неудате жене означују на тај начин, што на име оца додају наставак ец, што би одговарало нашем ић. Ако је отац Кубаш, његова кћи назива се Кубашец, отац Витка и кћи Виткоjц, отац Смолер и кћи Смолерец.

Мина Виткоjц је чисто сељачко дете, односно дете сељачких раденика из села Борки на спревском Блоту. Борки је средиште спревског Плота или Spreewalda Лужичких Срба, где су се најчистије сачувале старе доњо српске ношње, обичаји, па и језик. Са овим селом веже се стара једна српска традиција. Према старој српској традицији последњи српски краљ Прибислав водио је тешке и очајничке борбе са Немцима. Код вароши Дни Комороs био је поражен у одлучној бици и због тога ова варош од Срба се називала још и данас Дни Комороs. Код села Крвави Млин водила се последња борба, код историјског Црног Халштрова биле су крваве од проливене српске крви и због тога се село још данас назива Крвави Млин. Са остатцима својих јунака кнез Прибислав склонио се у подземне ходнике на спревском мочарима, где живи још и сада. Он не спава, као што на пр. спава, по словенској причи, последњи словенски краљ Матијаш. Он непрестано дâи над својим народом, влада над њим, даје му наређења преко тајних изасланика и чак прикупља и порез, и сваки мора безусловно да му се покорава.

Мина Виткоjц родила се у овом селу, далеко од света и далеко од лужичко српског националног живота, који се развија пре света у Горњој Лужици. У овом селу свршила је као сељачка пролетерско дете једноразредну основну школу и случајно још прилично рђаву основну школу — и ништа више. Десио се случај да је из Горње Лужице дошло неко певачко друштво и певало у Боркима српске народне песме. Ове мелодије изазвале су одјек српске песме, која је дремала у њеној души, одједном пробудио се у њој таленат и нашла је саму себе. Оставила је своје село, отишла у Будишин, у средиште Горње Лужице, где је морала да се прехрањује тешким радом, а у једно почела је да ради на књижевном и националном пољу.

Мина Виткоjц је песникиња и то не песникиња обичне мере. 1925 године изашла је збирка њених песама у Будишину као седми том збирке „Дом а Свет“, где излазе дела најбољих лужичко српских књижевника. Већ то је доказ да она важи као једна од најбољих. У њеној поезији, разуме се, да не можемо тражити ни ерудиције ни рутине, али зато има силно развијен уметнички осећај, врло јасан разум и велику топлину срца.

Ова збирка носи наслов: „Доњо Српске Песме“. Њена поезија има у главном само два мотива: љубав према њеном српском народу и љубав према природи њене уже отаџбине — Српских Блота. Мина је силна српска националисткиња, али њен национализам није, да се тако изразим, политички. То је чисто човечанска љубав, то је љубав према овом народу, који живи угњетаван, заробљен у сиромаштву, гине и пропада, али неће да умре. Велика је трагика у овој њеној поезији, али ова поезија није трагична ни по облику ни по садржини. Њена поезија је мирна, јасна, свака песма завршава се акордом наде на бољу будућност, мада нема никакве основе за ову наду. Судбина овог народа је врло трагична. Али, у поезији Мине Виткоjц нема песимизма и меланхолије, бар не у речима. Љубав према народу у њеној поезији слива се у љубав према природи њених спревских мочара. Врло често ова два мотива сливају се потпуно у један акорд. Тако на пр. певала је једну малу песмицу: „Ветрић“. Ветрић дува пољем и вода се усталаса, а у срцима се буди нада на ново пролеће. „Дувај, ветрићу дувај“ — рефрен је сваке строфе. — Ветрић дува преко поља и преко ниске глињане куће са стрехом од сламе, у којој спава песникиња. Она сања, а ветрић уноси у њене снове мелодију о старој српској краљевини и о старом народу.

Природа њених српских Блота врло је сиромашна и једноставна и због тога нема ни поезија Мине Виткоjц бо-

Олга Кобиљанска.

26 ов. месеца прославиће Украjинци или Русини 50 годишњицу своје велике књижевнице Олге Кобиљанске. Врло су интересантне околности под којима се развио таj ванредни уметнички таленат. Своjу младост провела је у осамљеном забаченом малом местанцету у источним Карпатима, налазила се на граници од четири народне културе. Њен отац био је Украjинац или Русин или, како се још називаjу, Малорус православне вере из Буковине и у источним Карпатима. У варошици се говорило румунски, немачки, пољски и украjински. У околини Кимполунга и по целим источним Карпатима живи врло интересантно украjинско племе, које се назива Хуцули. То племе има ванредно много смисла за уметност. Дивне су његове народне песме, врло темпераментна и оригинална је његова народна игра „Коломеjка“. Из дрвета у своjим шумама резбаре домаће посуђе, које је често прави украс салона пољских аристократа. Ускршња jаjа, која они сликаjу, права су уметничка дела. Права је штета што тако талентовано племе пропада врло брзо и, пропашће неизбежно. У своjим шумама живи на најпримитивнијем степену културе. Његова природна богатства и његову радну снагу искоришћаваjу странци на најбезобзирниjи начин. Алкохолизам, полне и друге болести уништаваjу расу. Сада су Хуцули подељени на три државе: један део припао је Румунији, други Пољској, а трећи Чехословачкој. Треба признати, да се Чехословачка држава много труди, да таj народ сасвим ослободи и културно подигне. На жалост, под Чешку је припао мали део Хуцула. Већина је остала под Румунијом, где је за њих најгоре. Мајка Олге Кобиљанске била је пола Пољкиња пола Немица, става мајка по мајци била је Пољкиња из Русије, отац мајке био је из пољског Познања, али је говорио немачки. Мала Олга, док није пошла у школу, говорила је са мајком и стара мајком пољски, у кући се говорило украjински, школа у Кимполунгу била је немачка. Олга Кобиљанска свршила је само четвороразредну основну школу у Кимполунгу, а после тога остала је код куће. Њена браћа посећивала су средњу школу у Черновицама и Олга је узимала њихове књиге да се код куће уз њих учи. Осим тога читала је све што је могла да добије у Кимполунгу, а то је било искључиво на немачком језику, jер је чиновништво, које је Аустриjа слала у Буковину било већином немачко или немачки школовано.

У своjој краткоj приповетци: „In promptu phantasie“ описуjе Олга Кобиљанска на врло жив начин, како се у њоj пробудио уметнички таленат. У кући су имали стари клавир. Била је још мала девојчица, кад је дошао у кућу стар човек врло племенитог понашања. Чула је да је то пољски револуционар, ветеран из последње револуције. Почео је да проба клавир и засвирао је Шопенову „In promptu phantasie“, свирао је најпре лагано, а онда све бурније. Девојчица се приближавала све више, најпосле се завукла под клавир, слушала звуке и отпочела да плаче. Мајка се уплашила и питала девојчицу шта јој је? А девојчица само плаче и најпосле изговори кроз плач: „Тако ми је тешко“. Стари револуционар је погледа и рече маjци: „Она ће бити још велика уметница“.

Још из школских година Олга Кобиљанска је имала страст да пише приповетке. Кад год је могла, сакрила се и писала, и све што је написала, сакривала је, као велику тајну, на најсгурније место. Писала је на немачком језику, jер је тако научила у школи, мада се код куће говорило украjински. Вероватно би постала добар немачки књижевник, да је није неки случај скренуо на украjинско поље. У Кимполунг је дошла као сpески лекар Софиjа Окуњевска, касније удата Морачевска, из познате украjинске националне породице, и сама добар националан и културни радник. Окуњевска се упознала са Кобиљанском и девојка joj је открила своj тајни књижевни рад. Пријатељица је почела да је наговара, да пише украjински, али није ишло. Говорила је лепо украjински, мислила је украjински, али није могла да пише. Окуњевску је посећивала њена пријатељица Наталиjа Кобринска, позната украjинска књижевница, и прва од украjинских жена која је у Галициjи међу Украjинкама са успехом почела женски покрет. Отац Наталиje Кобринске, г. Озаркиjевић, био је у оно време врло позната политичка личност, посланик за бечки парламентат и његов дом био је средиште украjинског политичког живота. Тако је Кобиљанска ушла у круг украjинских jавних радника. Њена скромна средства joj нису дозвољавала да чини велика путовања: једном је путовала за Беч и једном joj се испунила жеља да види Кијево, које је на њу учинило огромаи утисак. Живела је непрестано у Кимполунгу, чинила излете по Карпатским шумама и упознала се са хуцулским животом. Касније се са породицом преселила у Черновице, где живи непрестано до данас. Од 1903 године досађуje joj парализа и срчана болест, коjу је добила на своjим излетима по Карпатима. Због тога није ни могла много да учествуje у jавном животу и предала се искључиво књижевном раду. Из Кимполунга је учинила једном излет у карпатске шуме и ту је видела како дрвари секу велику стару шуму. Она сцена учинила је на њу огроман утисак. Дуго jу је носила у своjоj фантазиjи и прерађивала, а једном је села за сто и почела да пише. Писала је брзо као у грозници. Тако је почела писати украjинским књижевним језиком. Таj први своj књижевни рад показала је своjим пријатељицама, које су га даље у штампу. Тако је изашла њена прва новела под насловом: „Битка“, која је одмах скре-

гатих и раскошних мотива: Ветрић, вода, зове које се дижу у небо, сунчано прамење које пада на ниске стрехе од сламе сељачких кућа, лаки таласи реке Спреве, жуто пољско цвеће које расте поред канала, шева која пева у зору високо у небо, то су њени главни мотиви. Њена поезија живи у пролеће, односно то није ни пролеће, то је тек слутња о пролећу. Зиме нестаје, на њена Блота долази пролеће, није још дошло, али песникиња слути да долази, појављују се први зраци овог пролећа. Готово свака песма одзвања овом слутњом и надом на пролеће.

Њени патриотски мотиви често су врло снажни, искрени и топли. Одмах прва песма носи наслов: „Српски народ“ и почиње: „Одавна су тебе убијали, бацали су тебе у гробове, запевали су теби смртну песму, али ти још нећеш да умреш. Већ давно си осуђен на смрт, али ти нећеш да умреш, ти си раскомадан и раздробљен, али још увек дишеш“. — Даље налазимо песме о сунцу у којима пева, како пролетње сунце баца своје зраке на пупољке у врту поред њене кућице и греде почињу да живе. А онда моли сунце: „Смилуј се, на своја створења која се сагибају земљи и пропадају, пробијају се све јаче кроз маглу и младо лишће тако дуго док не дигну своје главе!“ У једној песми апострофира српски народ: „У дубоком сну спаваш ти, наш поробљени српски народе, а туђинска дух улази у твоју светињу као вампир“. Снажно и енергично позива она свој српски народ: „Буди свој, и воли у туђем мору ово своје драго домаће острвце. Тражи то што имаш у себи и поуздај се у своје снаге, које одавна спавају у теби и чекају да се пробуде“. Још снажнији је њен позив српским песмама: „Заори се поново, српска наша песмо, која већ давно дремаш у њенинама! Појави се, о Боже, ово велико чудо“ да се живот пробуди код нас Срба! Захучи нам као вихор у прсима, раскини све што нам стеже срца, проби нам столетни лед, радосном сном зари се у њега и пролетњим налетом уништи га“.

На крају ове збирке налази се неколико превода из којих можемо закључити, које језике песникиња познаје. Ту имамо неколико превода са чешког, једну песму преведену са руског, једну са словеначког, и једну са горње лужичко српског језика. Све што зна, морала је научити сама без икаквих школа и учитеља и са најскромнијим средствима. Чешки језик савладује потпуно добро у говору и писању. Руски језик говори прилично добро, па и пише.

Недавно је научила и наш српски језик. Чула је о лепоти наше поезије и хтела је да чита јужно српске песме, како то они кажу. Писала је некој чешкој књижари у Прагу да јој пошаље неко српско поетско дело. Чудним случајем ова књижара послала јој је као узор српске поезије песме Матије Ваљавца, старог словеначког песника трећег реда, који је умро пре неколико деценија. Из ове збирке превела је једну кратку песму и штампала на свом доњо српском језику са примедбом да је то песма словенских Срба. После је увидела да то није чисти српски језик и писала је поново овој књижари да јој пошаље српски речник и граматику. Послали су јој један хрватски речник и граматику у којој је била и ћирилица. Из ових књига научила је сама да може написати прилично добро писмо на нашем српском језику.

Поред свог књижевног рада Мина Витковић је један од најбољих лужичко српских новинара. Она уређује недељни лист „Српски Гласник“, једини лист који излази на доње-српском наречју. Недавно се преселила из Будишина у Хоћебуз, средиште Доње Лужице, да би била ближе своме доњо-српском народу.

Сем тога она ради још у српском соколу и у разним српским друштвима. Њена средства и послови јој не дозвољавају да би могла много путовати. Али кад јој се пружи прилика, она је искоришћује да се упозна са словенским браћом. Тако је имала неколико пута прилике да посети чешки народ. Судбина јој није још дозволила да види и посети јужне Србе.

Бео рад. **Радмила Ленард.**

Учитељице опет запостављене!

Министарство Просвете издало је пролетос уредбу о учитељским дисциплинским судовима, против које се дигло све учитељство, а нарочито учитељице, јер су оне биле потиснуте опет у грађане другога рада. Оне нису имале право да буду изабране за заступнике учитељства у дисциплинским судовима Њихове организације протестовале су, протестовала је и Алианса Женских Покрета против те консервативне одредбе са добро документованим разлозима. Али, сви протести нису били у стању да разбију застарелог појмове меродавних фактора.

Прва одредба је била укинута и нова одредба издана 3 октобра. Али, и нова уредба није поправила неправду, и учитељице опет немају пасивно право гласа у тој важној сталешкој корпорацији. Алианса Женских Покрета протестоваће поново против те неправде и неће престати докле год се не призна учитељицама равноправност.

Ово поновно запостављење нека буде свима учитељицама гласна опомена да се организују тамо где се боре веће за политичку равноправност, то јест у Женским Покретима. Само успех у борби за политичку равноправност, донеће и успехе на другим пољима јавнога и сталешкога живота.

„Женски Покрет“ у Сплиту.

„Женски Покрет“ је почео одмах после летњег распуста да ради најинтензивније на ширењу нашег програма. Његов делокруг је скоро цела Далмација са острвима, јер постоји само још у Шибенику „Женски Покрет“. Све његове акције су имале досад најлепше успехе и јавност сматра с пуним правом његов рад врло озбиљним и корисним.

Прва његова акција после ферија је била протестна скупштина због укидања женске реалне гимназије у Сплиту. Дворана Соколског друштва је била у вече, 21 септембра, препуна. Око 600 особа је било присутних, међу њима председник општине Др. Тартаља, народни посланик Др. Гргозоно, представници Обласног одбора Др. Ђунио и Масовчић. Скупштину је отворила председница Ж. П. г-ђа *Ђунио*, која је образложила штетне последице укидања једине женске средње школе у Далмацији. Главни реферат имала је г-ђа *Др. Јелка Перић*, секретар Ж. П., која је свестрано осветлила потребу једне женске средње школе у Сплиту. Њена излагања изазвала су бурно одобравање. У име мајки говорила је г-ђа *Винка Булић* и после су говорили још Др. Мајстровић, Др. Рубић, који је поставио питање: хоћемо ли културну или некултурну жену и нарочито се задржао на националној важности женске средње школе у Сплиту. Затим је говорио још професор Барбети. Бискуп Др. Бонифачић послао је писмо, у коме каже да се слаже са оправданим протестом због укидања женске реалне гимназије.

Друга акција је било предавање г-ђе Др. Јелке Перић 2 октобра на Јелси о теми: „Дужности и права жене у савременом друштву“. Предавање је било одлично посећено. Др. Перић дотакла се најпре питања о савременом уређењу друштва и историјом показала, како је принцип једнакости мало по мало кренуо пут од Христових времена па до данас. Приказала је борбу, која се водила међу мушкарцима да се процес изједначења потпуно проведе и тиме је објаснила и сметње на које данас наилазе жене код мушкараца кад траже своја права. Јаким разлозима доказала је како жена има право да тражи средства за заштиту својих интереса и како јој изборно право има да послужи не као циљ, већ као средство да унесе мало више топлине у ту велику обитељ, што се зове држава. После предавања је била врло лепа дискусија, при којој су се нека питања још боље објаснила. Предавање Др. Перић је било примљено са највећим одобравањем.

9 октобра је сплитски „Женски Покрет“ спровео своју трећу манифестацију — сјајну скупштину за женско право гласа, о којој смо већ јавили.

28 октобра одржао је опет састанак својих чланица, са рефератом о овогодишњој скупштини Народног Женског Савеза.

К питању о одбацивању плода.

У броју 40 т. г. недељног часописа „Münchner Medizinische Wochenschrift“ објављује познати немачки гинеколог Др. Н Sellheim писмо неког руског лекара о питању одбацивања плода с обзиром на стање у Русији. Познато је да је то питање регулисано у Русији нарочитим законом, који дозвољава одбацивање плода ако су дане медицинске и социалне индикације. Пошто смо објавили у нашем листу до сад два чланка о томе питању — и надамо се да ће се јавити још која од наших жена — од интереса је да чујемо мишљење лекара из државе у којој су први прешли од теоријског дебатирања по томе питању на практичну примену захтева: да остане одбацивање плода у извесним случајевима некажњено. Мишљење руског лекара је тим више занимљиво јер долази он с обзиром на јавно мишљење у Русији до таквих закључака, које многи не очекују из земље најрадикалнијих назора.

У почетку свога писма каже руски лекар у главноме следеће: „Статистика не даје ни за једно научно питање тако мало сигурних података као што је то случај код питања о одбацивању плода. Статистика региструје само оне случајеве, који се сврше несрећно, јер за добро успеле операције, којих је много више, статистика никад не дозна. Шта зна статистика о хиљадама хиљада случајева одбацивања, које врше сваког дана приватни лекари, бабице и посве веште жене? Зато се не служим статистиком, него је основа мојих излагања моје дугогодишње искуство у Русији (Кубанска покрајина). Рат је уздрмао појам о светости човечјег живота и смањио је вредност моралних и етичких начела. За светским ратом дошао је у Русији грађански рат, у којем су све странке брутално изводиле принцип физичког по-

---

[1]) „Liebe“ Roman von Helene Stöcker, 1926 Verlag der neuen Generation, Berlin.

нула пажњу украјинских кругова на њен ванредни таленат. Од овог дана није могла више да пише немачки.

„Битка“ је револуционарни мотив. Под сликом борбе човека са природом описује Олга Кобиљанска револуционарну борбу. Радници, најамници и слуге страних капиталиста дошли су да посеку огромну шуму на Карпатима. Шума се бори и расплами се огорчена битка, а најпосле побеђују радници, и шума пада. Исти мотив обрадио је касније на други начин велики пољски књижевник Казимир Тетмајер у збирци својих приповедака „На скалнем Подхалу“. Али, он је из овог мотива ухватио други моменат. Дивљи ловац Бартек Брониковски страсно је волео дивљу прашуму на високој Татри. Једном се разболео и целу годину није могао ићи у шуму. Међутим, дошли су дрвосече и посекли шуму. Кад је оздравио, узео је поново пушку и хтео да посети шуму. Кад је видео да је шума посечена, обузео га је такав бол, да је у очајању крикнуо и срушио се на земљу.

Још касније је Максим Горки обрадио исти мотив у својој снажној поезији: „Секу шуму, младу још зелену шуму.“ Олга Кобиљанска из овог мотива описује само момент борбе, Казимир Тетмајер бол због жртава које тражи она борба, а Максим Горки победу.

После ове прве приповетке Олга Кобиљанска је написала новелу: „Љубина“ у којој обрађује главни предмет свог књижевног рада: „женско питање“. Исти предмет имају њене доцније приповетке: „Некултурна“ и „Природа“. У једној описује културну жену младу уметницу, у другој некултурну природну жену из карпатске природе. Велика новела „Земља“ епопеја је земље, на којој и од које човек живи. Женско питање и карпатска природа, то су уопште главни предмети књижевног рада Олге Кобиљанске.

Олга Кобиљанска свакако је интересантна појава на књижевном пољу, леп уметнички таленат, и заслужује да се сетимо ње приликом њеног јубилеја.

Београд. **Радмила Ленард.**

Љубав[1])

Женски покрет не тежи само за променама у правним и социалним питањима живота, како би се то често по њавим излагањима феминистичких теорија мислило, него хоће пре свега да дирне у главни нерв људског бића, у еротику. Сви успеси по формалној странци не би жену трајно задовољили, да не наступи еволуција у том погледу. А она је већ ту, и ако се то још мало опажа. Свуда: рушење, врење, зидање изнова... То објашњује и огроман интерес за - било белетристички било стручњачки — обрађивање тих проблема. Сетимо се само огромног успеха, иначе доста осредње књиге Karin Mihaelis „Опасни век“, разних „дневника изгубљених“... Жене и мужеви осећају да ће се овде најљуће борити, најтеже моји обезбеђити и жени: место на сунцу.

Књига еволуционарног духа је роман „Љубав“ од познате немачке феминистикиње др. Хелене Штекер, издава чице изврсног часописа „Нова Генерација“, председнице покрета за охрану материнства, ауторке темељитих радња са поља социологије, еугенетике и етике. „Љубав“ преведена на стране језике, изазвала је дуги низ повољне критике и буру противречи у кругу реакционара и непријатеља женског покрета. И ова најновија књига др. Штекер је пре психолошка студија него роман, јер има пре свега мало догађаја. Она описује љубавне односе двоје интелектуалаца, изванредно изображеног естетички осећајући, али женском слуху превише наклоњеног професора историје уметности Баумана и младе сликарке, модерним назорима одушевљене Ирене.

Др. Бауман је везан уз болешљиву, хладнокрвну супругу, коју је додуше узео из љубави, али која тако мало учешћа узима у његовом раду, мишљењу и топлокрвном уживању живота да долази између њих до отуђења. Већ тај моменат даје узроке ка конфликтима између др. Баумана и Ирене, али ауторка нарочиту пажњу полаже на то, да нам докаже да трагика у тој дубокој љубави, не настаје услед спољних прилика, него извире из дисхармоније њиховог становишта према еротици и разноврсних посматрања на живот. Шта више поставља хипотезу, да хетерогеност менталитета у жене и мужа in seksualibus, његова еруптивна, бурна чулност, његова активност и њом по мало се запажљуји ана цело биће захватајући огањ, њена пасивност морају само собом довести до сукоба. Др. Штекер то сасвим тачно назива: „die Verschiedenheit im Tempo der Liebe“. На даље је факт да међу споловима не влада само неодољива воља к апсолутном уједињењу, него и известан отпор, омраза — услед биолошке разлике њихових сексуалних дужности. У случају др. Баумана и Ирене долази к томе још велика разлика века, он је петнаест година старији од ње — што инволвира и душевну удаљеност. Др. Бауман је националноо васпитан, класичном уметношћу надахнут Бизмаркијанац, док се Ирена одушевљава додуше за идеје Ничеа о надчовеку а у исто доба осећа врло социално те пропагира теорије Маркса и Бебела. — У уметности је модерниста.

Карактери др. Баумана и Ирене су психолошки врло потанко описани. Нарочито пластично се издиже борба у души младе жене, коју самосвест и интелектуална самосталност гони к слободном поступању у љубави, к попуштању „прилагођењу жељама свога драгог“. Она сама не зна како да се реши проблем „бити слободан човек и љубећа жена“? Роман „Љубав“ хоће да

ништења противника. Заратом су дошле страшне епидемије и глад. Све је то поострило у човеку инстинкт самоодбране и прво на рачун „нерођеног детета", јер је дете претило да још више компликује бедно стање родитеља. Одбацивање плода израсло је у праву епидемију, која је присилила совјетску власт да тражи такве форме одбацивања плода, које би биле најмање штетне за женин организам, то јест да одузме тај посао непознатима. Држава је дакле легализовала само оно што је већ постојало једино са ограничењем да се сме вршити одбацивање само од лекара и у болницама. Државна легализација је тако нехотице приказала одбацивање плода за неопасно и дала му неки морални ослонац.

Ипак би било сасвим погрешно мишљење да су жене вршиле одбацивање из лакоумности. За ведром лакоумношћу најчешће се крила драма. Лекар је много пута успео да наговори мајку на продужење свога стања, говорећи јој о лепоти материнства и опасностима одбацивања. После неколико месеца уживао је лекар морално задовољство, јер му је благодарила срећна и задовољна мајка. Много пута пак остао је лекарев труд узалудан, шта више, он се чак кајао за своје речи, јер је жена отишла непознатим и вратила се тешко болесна.

После три године влада је изменила закон у смислу захтева социалних индикација, тако да само једноставна жеља жена да изврши побачај, није била више довољна. Године 1923 је влада врло ограничила социалне индикације и побачај се сме извршити само после изреке нарочите комисије. У тој комисији су два лекара, од којих је један лекар жена, и представница Савеза за заштиту материнства. Медицинске индикације остале су неизмењене, и ако лекар хоће, он увек пронађе такве индикације.

Влада прогања најоштрије оне лекаре, који врше абортусе као професију. О њима се води нарочити регистар и финансијски инспектор их опорезује врло високо. Веома интересантно је то да владина странка својим присталицама најстрожије забрањује одбацивање плода.

Број одбацивања је још увек врло висок, али у примени са раније годинама он је мноно опао. Побољшано економско стање, стабилизација политичких прилика допринели су да број побачаја пада. А највише је допринело што је у женама васкрснуо опет врло јак осећај материнства и жеља за децом постаје све јача".

Руски лекар наводи затим штету, коју жена претрпи телесно и душевно, ако побаци плод. На крају писма пак каже: „Строге одредбе против побацивања не воде циљу. Свака борба остаје безуспешна, ако није везана за дубоке социалне реформе и на побољшања економског стања. Највећа улога припада школи, где би морало од с мог почетка васпитавати жену ка поносном признавању материнства. Али, исто тако је важно да се пробуди и васпита инстинкт очинства код мушке младежи. Условно за то је да се васпита мушка омладина тако да поштује жену и њена права, што је у садашњој Русији много јаче изражено него икад раније. У Русији приређују врло много предавања о штетним последицама одбацивања и предавања имају велике успехе. По моме мишљењу биле би врло корисне саветодавнице по америчком узору. Саветодавнице би можда смањиле број становништва, а зато би био његов квалитет бољи. Појмови „брачно и ванбрачно дете" је револуција однела и то је много допринело томе да број рођења расте. Садашње руско законодавство познаје само децу, коју заштићава подједнако. Велику улогу игра у Русији законодавство за заштиту материнства (материална помоћ женама у другом стању, двомесечни одмор пре и после порођаја са правом на пуни приход и т. д.), пореске олакшице за породице са много деце и одељивање земље таквим породицама. Лепе речи у борби против одбацивања остају само речи док трају ратови, који уништавају највећи део становништва и док постоји смртна казна. Логично је да је дозвољено уништити неживо биће, док је дозвољено убијање одраслих, здравих људи.

Русија иде затим да укине слободно дозвољено одбацивање плода".

Живот и друштвени положај муслиманске жене.

У броју 224 од 30 септембра т. г. *Југословенског Листа* у Сарајеву написала је муслиманка г-ђа *Хатиџа Басара* под горњим насловом један врло значајан чланак, који доносимо у изводу. Чланак јасно показује како и жене муслиманке теже истим циљевима као остале жене у нашој земљи. Желимо само да њена излагања наиђу на потпуно разумевање код муслимана обе пола. Г-ђа Хатиџа Басара каже:

„Ни наша интелигенција, којој су пуна уста „културни и просвјетни напредак", ни наши „политичари", који стално наглашавају „народне интересе", а ни држава, која није ништа мање позвата него она два прва фактора, да води бригу о свему па и о нама женама, не воде никаква рачуна о томе, какав је наш живот и наш друштвени положај; је ли добар или није, ако није добар, који су томе узроци, који лијек, и какав је начин најбољи и најбржи, да се томе рђавом животу и никаквом друштвеном положају жене учини крај и да се побољша.

Када се ти побројани фактори не брину никако или врло мало о томе свему, онда је на нама женама, да се ми саме побринемо о томе и да не обазиремо се ни на што и ни на кога, сви према својим силама порадимо на томе, да се наш живот и друштвени положај побољша и реформише, како ће бити у складу са великим дужностима, које ми жене имамо и као мајке и као домаћице, а и као темељ куће, па према томе и као темељ свега што на темељу почива.

То побољшање нашег живота и нашег друштвеног положаја, а нарочито нас муслиманских жена изискује много рада и много труда. Поред нашег слабог економског стања, а поготово задњих година, наше неукости, великог постотка непismености — наш посебан положај у свијету изискује од нас муслиманских жена и великих жртава уз рад и труд, па да се наш положај побољша.

У првом реду од нас муслиманских жена тражи се побољшање нашега живота и друштвеног положаја једну жртву, која ће у први час нашем конзервативнијем свијету изгледати врло страшна. На то се обазирати не смијемо, јер је њихов нехај о нама и за нас најбоља исправка за наше радикално иступање од којега највише зависи хоћемо ли или нећемо успјети у даљњем нашем раду.

Поред те исприке имаде и других, а ја ћу навести само двије, које су и најважније, а те су: прво, наш узвишени Ислам, а друго, хисторија других исламских народа, која је пуна свијетлих примјера јавног учешћа жене у свим правцима рада.

И када нам наша вјера Ислам не пријечи да се развијамо посве слободно, онда зашта и чему којекакви обзири напрама овом и оном, а због чега трпи наш напредак, па сасма неправно и наша узвишена вјера, јер јој ми нашим животом и друштвеним положајем, правдајући га најчешће неисправно с тим вјерским разлозима, наносимо му тешку повреду, која у очима немуслимана и оних који га не познају приказује Ислам онаковим какав он није.

Наше нам велике дужности мајке и домаћице налажу, да се за те послове спремимо, а то оспособљавање изискује и наш сасма друкчији живот, живот онакав какав нам је прописао Ислам са својим напредним нормама, које се изоштрују услијед слабог познавања његових принципа и догми, а који ако се суди по нама и преко нас изгледа и назадан и несавремен, што он није, јер је толика ајета и хадиса, који противно говоре.

Пошто свака болест има и свој лијек, то сигурно да има и ова наша друштвена болест свој лијек. Тај лијек треба да узима онај ко је оболио, а јер смо ми жене — како сам горе навела — препустиле саме себи, то смо принуђене да се о себи побринемо и не чекајући ни на кога да потражимо лијека својој боли, која се највише изражава у нашем начину живота и нашем социалном положају, који кочи наш напредак.

Покушаји који су у задње доба учињени остали су само покушајима и с те тачке нису се ни макли. Поред тога што је остало само при томе, још је нешто што је морало да упадне у очи, а то је, да се је са тим покушајима направила цијела збрка тако да није имало никакког практичног значења, а нити озбиљних тенденција.

У нашој јавности почела су се третирати питања такове нарави, која су сама по себи била све прије него озбиљно и хладно расуђивање прилика у којима се налазимо. Питање феса и шешира, питање откривања муслиманског женскиња и т. д. узимало се је као први услов нашега прогреса, а да се при томе ни најмање није узимао у обзир начин живота и положај муслиманске жене у свијету.

И други покушаји који су чињени у задње доба, да се придигне просветно муслиманско женскиње, као што су примјерице оснивање муслиманских женских друштава, „Гајретова женског пододбора" у Сарајеву и т. д. нису донијели никаква плода а то из једног јединог разлога, што су се код нас увријежиле страшне заблуде и велике погрешке да се све ствари ријешавају с главе, не водећи при томе рачуна је ли то добро или није и хоће ли тај покушај имати одзива у ширим слојевима народним, те да ли ће наилазити на разумевање и потпору оних, без чијег суделовања не може се ни замислити какав успјех просто из разлога, што је онима који су предузимали тај посао, мањкало искуство за тај рад, које је у сваком послу потребно.

Да би наш рад за наше побољшање друштвеног положаја био окружен успјехом, потребно је у првом реду да је почетак тога рада смишљен и да почива на темељима озбиљности. Није доста само нешто почети, па онда или на сред пута стати, или у тај рад уносити и све оне погрешке и настраности које су у узрок нашем назатку.

О томе би нам могле послужити добрим примјером наше сестре из „Женског Покрета", које су свим силама прегнуле да свој положај побољшају.

То побољшање свога положаја оне траже енергично, а у томе може се забиљежити већ сада опипљивих успјеха. Један којега наводим јест тај, што су својим озбиљним радом заинтересовале најширу јавност и предобиле све интелектуалне мушке снаге, које их потпомажу и савјетом и делом.

Само од себе намеће се питање: зашто и муслиманско женскиње не би узело учешћа у „Женском Покрету" и зашто и оне не би, којима је много потребније побољшање друштвеног положаја, суделовале у том раду?

Још једна ствар тражи суделовање муслиманске жене у „Женском Покрету". Наш политички живот као је затрован нетрпељивошћу и тјесногрудношћу, да се то осјећа и на оним и заједничким нам стварима у животу. Ми би требало баш жене да будемо примјером нашим мужевима, очевима и браћи у заједничком раду па да уђемо, да нам вјера није никаква запрека да заједнички радимо удруженим енергијама на добру државном и народном".

Белешке.

Вечери Милице Јанковић. — 27 прошлог месеца једна група београдских књижевника одржала је пред препуном салом Новог Универзитета литерарно вече у корист књижевнице Милице Јанковић са врло одабраним програмом. Говорили су г. Павле Поповић, г. Сима Пандуровић, г-ђа д-р Исидора Секулић, г-ђица Десанка Максимовић, г. д-р Владимир Ђорђевић, г. Вељa Живојиновић и г-ђа Ризнић је прочитала приповетку Милице Јанковић *Чекање*.

Сада се припрема још једно вече Милице Јанковић — у Сплиту, где се она инспирисала за своју *Плаву Гоцлоњу*.

Извештавају се поштовани читаоци да је број чековног рачуна за „Ж. Покрет" 53.191.

ОГЛАС.

Управа Женског Клуба извештава све наставнице, учитељице, чиновнице, ученице и њихове мајке које пролазе кроз Београд, као и оне које би желеле да се задрже дуже време у Београду да у Женском Клубу, на најлепшем месту вароши, Кнез Михаилова 46, могу добити следеће:

1) **Цео пансион — 1200 дин. месечно.** Ово нарочито важи за ученице, које за скромну цену могу имати здраву собу и добру домаћу кујну.

2) **Преноћиште, доручак, ручак, вечера — 50 дин. дневно.**

3) **Преноћиште и доручак — 30 дин. дневно.**

Купатило у свако доба на расположење за скромну цену од 10 дин.

Просторије Клуба тако су преуређене — да ће се сваки посетилац осећати угодно као код своје куће.

Моли за посету

Управа Женског Клуба.

нам покаже како једна модерна жена представља љубав. Њен идеал је тај грчке калокагатије, спајања доброте и лепоте, душе и тела. Само где обе те компоненте одговарају њеној диспозицији и њеном расположењу настаје осећај среће. Др. Штекер, и ако велики идеалиста, одбацује — попут Масарика а насупрот Толстоја — аскетичну љубав, јер не одговара природи човечијој. Тај credo избија превише тенденциозно из књиге као што се ауторки уопште не може опорећи извесна усамљеност у опису диалога и измени мишљења и осећаја обоје љубавника. — Феминистица је у њој често јача него уметница — иначе њена Ирена представља идеалан тип модерне жене т.ј. жене која задржава велика својства од пређе — чистоту верности — и додаје јој нове. Она не раздаје своју осећајност у флиртовима, не индентификује чулност са љубављу, али ипак не подцењује значај сталног сједињења и у томе је велика опрека Колонтајове Гење чија је безизборна и необуздана сексуалност гнусна. — Мало је књига где је еротичка љубав тако отворена, а ипак отмено и дискретно описана, као у „Љубави". — То јој даје посебну драж и вредност.

Пиар. Др. Јулка Хлапец-Ђорђевић

Штампарија »МЛАДА СРБИЈА« Београд, Ускочка а. — Телефон 14-40